

Maja Cimerman Sitar

Mariborski haiku

Vsi pravijo, da se v Mariboru nič ne dogaja. Morda se je zato zbrala takšna množica. Z belimi obrazi so strmeli v negibno telo, okrog katerega se je nabirala rdeča mlaka. Policija zijačev ni mogla spraviti stran. Že nekaj časa v mestu ni več predstavljala prave avtoritete in zdaj ji ljudje niso dovolili, da bi jih okradla še za tisto nekaj dogodka, ki je padel na cesto kot strela z jasnega.

Stala sem bolj zadaj, bolj plašno kot ostali sem pogledovala na streho, kot da bo nekdo zdaj zdaj stisnil na tipko *nazaj* in se bo telo odlepilo od tal in poskočilo nazaj na rdeče strešnike. Pa saj bi lahko, lahko bi. Ali pa tudi ne, kaj pa vem. Zgodba me je nekoliko zmedla in najboljše bo, da si uredim misli. Da se počasi dotipam do vzgibov in vzrokov, ki ležijo tam zadaj, nekaj ovinkov nazaj.

Ko se je sklonil, da si zaveže vezalko, in je z brado stiskal dežnik, po katerem je topotal jesenski dež, ga je zagledal. Razmočenega in skoraj nečitljivega. Pa vseeno samo skoraj. Črnilo se je razmazalo ravno toliko, da je bilo še vedno mogoče razbrati velike okrogle črke. Pisavo srednješolke, to je lahko ugotovil na prvi pogled. Kot profesor filozofije na srednji šoli je imel srednješolsko pisavo naštudirano v nulo. V desno prevrnjene vrstice, plitki j, ki naj bi po Trstenjaku opisoval odnos do spolnosti, pa sramežljiv odnos do roba lista – razmišljujoča, odločna, nepotešena. Skoraj videl jo je lahko, in kar je videl, se mu je zdelo dovolj zanimivo, da je spraskal list s tal. Šele zdaj se je zavzel za vsebino.

Iščem smisel. Menjam za nedolžnost.

Odprl je aktovko in list vstavil med strani svojega notesa. Potem je opazil, da je jesenski dež nehal topotati po rdečih strehah, zaprl je dežnik, se s pogledom za nekaj časa ustavil na velikem divjem kostanju, ki je odvrgel

že večino svojih listov, podrsal po plašču s prsti leve roke in odkorakal domov.

V naslednjih dneh je vsem razredom naložil pisno nalogo. Dve strani o smislu. Seveda ni pričakoval nobene velike ideje. Tu in tam se je nadejal kakšne zanimive domislice, predvsem se je pripravljaj na dolge ure dolgočasje in premlevanje že prebavljenih idej. Že dolgo tega se je zato odvadil, da druge in sebe mudi s takšnimi nalogami. Seveda. Seveda je imel tokrat druge razloge. Na vsak način je hotel najti v desno prevrnjene vrstice, plitke j-je in sramežljiv odnos do roba lista. Celo za ceno neprespanih noči v družbi instant filozofije in nedoraslih fantazij. Ni postal profesor zato. Pa kljub temu ...

Že čez nekaj dni so dijaki začeli oddajati naloge. Presenetilo ga je, da so nekateri tako pohiteli. Mogoče so komaj čakali, da jih nekdo povpraša o smislu. Že mogoče. Vendar se ni dolgo zamujal z razglabljanjem o tem. Vsakič, ko je na njegovem kupu pristal nov list, ga je s požirajočimi očmi preletel, a nikdar ni našel tistih črk in je potem list stlačil v aktovko med vse ostale neprebrane besede, ki so bile prevrnjene v napačno smer ali zaobljene na nepravih koncih.

Na hodnikih je oprezal za njo. Kaj ko bi jo lahko spoznal, kar tako, samo po tistih nekaj načičkanih besedah. Včasih mu je pogled postal na kakšni grdi rački, iz nje bi se dalo kaj narediti, si je mislil, a si je potem vedno znova premislil. Ni bila prava. Kaj pa tista pri smetnjakih? Odločna brada in neprizanesljivo čelo. Na ustnicah ukrivljen nasmešek in ozke kavbojke na vitkem telesu. Pa ni bila ona, se je vedno znova odločil. Dijakom se je hitro zazdel čuden, vendar jih to ni posebno zanimalo, čudni so bili konec koncev vsi, ki so se odločili za ta neusmiljeni poklic. Tudi kolegice so ga začele gledati drugače, ko že tretji dan zapored kavice ni spil v zbornici, ampak si jo je kar tako, črno in nesladkano, odnesel na hodnik, kjer se je naslanjal na ograjo stopnic in pozorno opazoval nedorasla telesa, ki so se valila mimo.

Sam se nikdar ni imel za privlačnega in od nikogar ni pričakoval, da čuti drugače. Pa vendar je imel posebno nagnjenje do lepote. Do vsega svežega in nedotaknjenga. Če ne bi postal filozof, bi bil gotovo agronom in ničkoliko sivih dopoldnevov je to odločitev neznanško obžaloval. Gojil je nežna čustva do prebujajoče se pomladi in do mehkih cvetov, ki se odpirajo sami in daleč od občudovanja množic. Najhuje se mu je zdelo, da si moraš lepoto deliti, kot Japonci, ki v jatah hodijo opazovat deviške češnjeve cvetove. Ki so potem omadeževani in oguljeni. Kot da bi jim vsak par oči odvzel nekaj dehteče barve, nekaj bleščeče dišave. Ne. Lepota je intimna. Bolj ko je bila njegova, samo njegova, lepša je bila.

Zvečer je začel brati naloge. S palcem in kazalcem jih je drugo za drugo vlekkel iz aktovke in na hitro prebiral bežeče vrstice. Nič bliže se jim ni čutil. Ni ga navdal občutek pripadnosti večnemu krogu življenja in ni se mogel spomniti, da je tudi sam kdaj čutil tako. Bolj ga je navdajal gnus, da so si bili vsi ti individualisti, ki so morali nositi drugače obarvane šale in pričeske, ki so padale enkrat v levo in enkrat v desno, pod šamponiranimi lasmi tako podobni. Da nič ni štrlelo, da je bilo vse prepričano enkratno pa ravno zaradi tega tako ovrgljivo. Nikoli jih ni zdržal več kot pet hkrati. Potem je moral na sprehod, jesti ali na kozarček.

Naslednjega večera je spet preletaval naččkane vrstice, ko je ura odbila ena in se mu je neusmiljeno zazehalo. Izvlekel je še zadnjo nalogo in jo ležerno vrgel na mizo predse. V tistem pa se je od nje osvobodil manjši list, kot plašna ptica je zaplapolal proti tlom in zdrknil v špranjo pod omaro. Vstal je in s copatom podrezal v temo. Ni ga dosegel. Pokleknil je in ga poskušal uloviti s prsti, vendar je ležal še za ped predaleč. Legel je na trebuh in lice položil na tla, da so ga očala žulila v nos, stegoval je prste in se naprezal, končno ga je z nohtom sredinca dosegel, s filigranskimi kretnjami ga je približeval, dokler ga ni končno zgrabil in s hitro kretnjo potegnil na plan.

Še vedno iščem smisel. Menjam za nedolžnost.

Obsedel je na tleh in strmel v v desno prevrnjene besede, plitki j in sramežljiv odnos do roba lista. Svetloba luči s pisalne mize mu je osvetljevala črnino levega očesa, odbijala se je od bledice njegovih lic, se poigravala na gumbih, ki so se v ritmu plitkega dihanja hitro dvigali in spuščali. S prsti je pogladil list. Ga ponesel k nosu in povohal. Z jezikom si je navlažil ustnice in počasi vstal. List je položil na nočno omarico in legel spat.

Seveda mu ni ušlo, da dela ni podpisala. Kar se mu je zdelo neznansko škoda, ocenil bi ga s čisto petico, zagotovo. Zdelo se mu je, da vsebuje več modrosti kot vsa tista dolga modrovanja na pisalni mizi, in to v jedrnatosti, ki presega vsak haiku. V šoli je začel razdeljevati naloge in upal, da bo na podlagi izločevanja lahko našel avtorico. Vendar kar nekaj dijakov dela še ni oddalo, zato je lahko vztrajal samo pri ugibanju in nemem oprezanju, medtem ko so kaplje curljale po oknih učilnice.

Obožujem dež. Že od nekdaj sem ljubila nevihte in pomirjujoči zvok, ko voda udarja ob nekaj trdega. Zato sem sedela zunaj na dvorišču, pod nadstreškom vhoda, in z zvezkom na kolenih opazovala poplesavanje oblik na lužah. Mislila nisem na nič, bil je eden tistih trenutkov, ko se glava izprazni kot preluknjan balon in za nekaj trenutkov ne reče ničesar.

In ravno takrat je prišel, spotaknil se je čez mojo nogo, ko je v naglici prišel iz bloka. Opravičil se je in si popravil očala, saj so mu zdrknila na sredo nosa. Sklonil se je, da pobere aktovko, ki mu je padla iz rok, in pri tem s pogledom zastal na zvezku. Na j-jih, besedah, prevrnjenih v desno, in vrsticah, ki so se končevale daleč pred robom lista.

Dvignil se je čisto počasi. Oklevajoče. Premišljuječe. Videla sem, kako mu oči begajo sem in tja, kot objektiv fotoaparata, ki ne more izostriti svojega objekta. Z roko sem hitro pokrila vrstice, ampak vedela sem, da je prepozno. Bilo je preprosto prepozno.

Morda pa končno tako daleč, kaj pa vem. Obe občutji sta se poigravali v meni, dva razigrana mlada tigra, ki si skačeta za vrat in se grizeta ravno toliko, da boli. Imela sem ga pred seboj in na sebi in nisem vedela, kateri od obeh je bolj resničen. Saj konec koncev bi lahko bil njegov obraz samo odsev mojih misli. Ali pa obratno?

Končno je pogled ustavil na mojih očeh. Nič nisva rekla, le kaj bi bilo tukaj za reči. Ker se ni zdelo, da se bo odpravil naprej, sem zvezek pospravila v torbico in vstala. Spustila sem se po stopnicah navzdol in on mi je sledil. Počasi sva hodila po drevoredu, pod velikimi starimi kostanji, ki so ritmično spuščali suhe liste proti tlom. Drevored se je nekaj sto metrov naprej spremenil v ozko ulico, ki je vodila proti centru. Še naprej sva hodila molče, jaz sem gledala naravnost predse, njemu je pogled vedno znova uhajal na moj profil.

Na tej točki se je zaustavilo. Bolj natančno, na tej točki se je vedno zaustavilo. Lahko bi hodila v nedogled, drevoredi bi se izmenjavali z ulicami, sledili bi jim vrtički in intimne družinske soseske, dokler ne bi pristala sredi temnega gozda, iz katerega preprosto ne bi bilo izhoda. Vedela sem, da sem jaz tista, ki mora presekat *status quo*. Ustavila sem se pred staro hišo, ki so jo izpraznili za obnovo. Na njej so zijala prazna okna, vrata so bila pokrita s temnim polivinilom.

Ustavil se je zraven mene, vendar hiše ni pogledal. Gledal je mene in opazoval, kako sem preučevala rdeče strešnike, popolnoma mokre od dežja. Prijela sem ga za roko. Potegnila za seboj. Ni se upiral. Stopal je za menoj in ni okleval niti, ko sem odlepila polivinil in stopila v mračno notranjost. S sten je bil okleščen omet in rdeči zidaki so bili pokriti s tanko plastjo belega prahu. Po stopnicah so bile položene deske, ki so zaškripale, ko sem stopala po njih. Slišala sem ga, ko se je vzpenjal za menoj.

Skozi strešno okence sva se stlačila na plan in previdno sedla na drsečo streho. Ali veš, kako Japonci pravijo ženski, ki je lepa samo od zadaj, sem ga vprašala. Odkimal je. *Ushiro-sugata-bijin*. Videla sem, da je premleval pomen mojih besed. Prišel je ključni trenutek, trenutek odločitve.

Vsaka zgodba potrebuje dramatični preobrat, sem mu rekla. Pogledal me je in videla sem, da ne razume. Šele takrat lahko človek najde smisel. V medprostorih med vsakdanjim in posebnim, sem mu rekla. Še vedno me je vprašujoče gledal. Oprosti, sem rekla, in ker še vedno ni razumel, sem previdno vstala in mu stopila za hrbet. Ko se je rahlo dvignil na rokah, da bi tudi on vstal, sem ga nežno potisnila naprej. Pa je bilo dovolj.

Stlačila sem se skozi okence in stekla na cesto, kjer se je začela zbirati množica. Nisem si upala pogledati telesa, ki je ležalo pred nami, raje sem gledala gor, mokre rdeče strešnike. Vedela sem, da mi nihče ne bo oprostil, kriva sem bila. A ta del mi je delal preprosto preveč težav.

Sedela sem v kavarni na drugi strani ceste in opazovala vse večjo množico. S hrbti so bili obrnjeni proti meni, kot ovce, ki poskušajo izključiti vsiljivca. Izvlekla sem zvezek. Pogladiła sem platnice, popisane z drobno katakano in ga odprla. Pristavila sem svinčnik na papir in prišla do konca.